

Examining the political literacy levels of pre-service teachers according to some variables¹

Öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi

Melike Faiz²
Cengiz Dönmez³

Abstract

The purpose of this study; is to determine the political literacy levels of pre-service teachers of social studies and to demonstrate the effects of the several variables over the components of political literacy (knowledge and understanding-dispositions and values-skills and aptitudes). Researchers use political literacy scale which have 3 components for gathering data. The sample is 1187 pre-service teachers from 7 geographical regions and this sample chosen via maximum variation sampling. After collecting the data, researchers found that pre-service teacher's knowledge, disposition and skills were at a medium level. When the averages of total scores that pre-service teachers obtained from three different components forming the political literacy were examined, it was seen that their political literacy levels were at a medium level. When the relationship among the components forming the political literacy, it was found that there was a positive, low level and significant relationship between knowledge and disposition; a positive high level and significant relationship between knowledge and skill; a positive, high level and significant relationship between disposition and skill.

Keywords: Political literacy; social studies pre-service teacher; skill; knowledge; disposition.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Özet

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler eğitiminde öğrenim gören öğretmen adaylarının mevcut siyasi okuryazarlık düzeylerini belirlemek, siyaset okuryazarlığını oluşturan bileşenler (bilgi-duyuşsal eğilim- davranış/beceri) üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisini ortaya koymaktır. Bu araştırmanın örneklemini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında 13 farklı üniversitenin sosyal bilgiler eğitiminin 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 1187 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken maksimum örnekleme türü kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgileri, duyuşsal eğilimleri ve beceri/davranışları orta düzeyde bulunmuştur. Öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlığını oluşturan bu üç ayrı bileşenden aldıkları toplam puanların ortalamasına bakıldığında ise siyaset okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Siyaset okuryazarlığını oluşturan bileşenler arasındaki ilişkiye bakıldığında; bilgi ile duyuşsal eğilim arasında pozitif yönde, düşük düzeyde anlamlı; bilgi ile beceri/davranış arasında pozitif yönde, yüksek düzeyde; beceri/davranış ile duyuşsal eğilim arasında pozitif yönde, yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siyaset okuryazarlığı; Sosyal bilgiler öğretmen adayı; bilgi; duyuş; beceri.

¹ This article has been produced from the doctoral thesis.

² Research Assistant Dr., Kastamonu University, Education Faculty, Primary School Department, melikefaiz@gmail.com

³ Associate Professor Dr., Gazi University, Education Faculty, Primary School Department, cdonmez@gazi.edu.tr

1. Giriş:

Türkiye ve dünyada bireysel hak ve sorumluluklar gün geçtikçe daha çok öne çıkmakta, toplumsal değerler ve normlar hem birey hem de toplum üzerinde etkisini sürdürmektedir. Birey kendisi ve toplum için yaşamakta ve çalışmaktadır. Birey toplum içinde çeşitli yollarla etkin olmaktadır. Bu yollardan biri de vatandaşlık eğitimidir.

Vatandaşlık eğitimini açıklamadan önce onu oluşturan parçalar tanımlanmalıdır. Bu bağlamda öncelikle vatandaş kavramını açıklamak gerekir. Lagos, vatandaş sosyal bir statü ve güç ilişkisi olarak açıklamaktadır (Lagos, 2014). Marshall ise sosyal bir mirası paylaşan ve o sosyal toplumun parçası olan bireyler olarak tanımlamıştır (Marshall, 1925'ten aktaran Olssen, 2002). Vatandaş kavramından sonra vatandaşlık kavramı açıkladığımızda bazı ülkelerde, devlet ve vatandaş arasında adli ilişki bazılarında ise toplumdaki bir birliklilik anlamında, rol olarak ifade edilmektedir. Vatandaşlık, vatandaş olabilmek için yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde eğitim, siyasi, sosyo-kültürel ve ekonomik boyutu da dahil olmak üzere gerekli olan bir dizi niteliktir (Cogan, 1998). Marshall (1950) vatandaşlığı toplumun tam olarak üyesi ve bu üyelerin hepsinin eşit sivil, siyasi ve sosyal haklara ve görevlere sahip olduğunu belirtmiştir. Akabinde açıklanması gereken öge vatandaşlık eğitimidir. Vatandaşlık eğitimi öğrencilere yaşadıkları yer hakkında bilgi, özel değerler ve davranışlar kazandırmak ve özellikle demokratik yaşam için gerekli olan belirgin tavırları sergilemeye destek vermektedir (Crick, 2000; Sears & Hebert, 2004 s. 3). Vatandaşlık eğitiminin temel noktası, vatandaş olmayı sağlayan niteliklerin gelişmesinde eğitime destek vermesidir (Cogan,1998). Eğitim ayrıca eleştirel düşünme ve problem çözme gibi belirli becerileri geliştirmek için girişimleri içerebilir. Vatandaşlık eğitiminin tüm programlarında genel amaç, toplumu iyileştirerek sivil ve siyasi hayat konusunda gençleri yetiştirmektir (Stardling, 1981).

Advisory Group on Citizenship (1998, s. 40) etkili vatandaşlık eğitiminin üç parçasından bahsetmiştir. Bunları sosyal ve ahlaki sorumluluk, toplumsal katılım ve siyaset okuryazarlığı olarak tanımlamıştır. Siyaset okuryazarlığını tanımlamadan önce siyaset nedir? Okuryazarlık nedir? Sorularını cevaplamak gerekmektedir. Siyaset, en geniş anlamda, insanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir şeklinde tanımlanır (Heywood, 2013, s. 22). Okuryazarlık, Amerika'da okul bazlı topluluklarda basit, tanıdık parçaları okuyabilme ve parçaya ilişkin cevapları verebilme, tanıdık olmayan parçalarda cümlelerin ve kelimelerin anlamlarını anlayabilme olarak adlandırılabilir (Clifford, 1984; Kastle, 1985; Resnick ve Resnick, 1977). Bir başka kaynakta modern topluluklarda önemli görülen günlük yaşamsal okuma yazma taleplerine katılma becerisi olarak belirtilmiştir (Adult Performance Level Report, 1975). Okuryazarlık; birey tarafından genellikle eğitimsel içerikte temel olarak sözlü dil kullanılan kazanılan sonuç, bilişsel gelişimi etkileyen beceri diye tarif edilir (McKay ve Hornberger, 1995, s. 350). Okuryazarlık, bir dizi beceriden ziyade düşünme yollarından oluşan bir aktivitedir. Okuryazarlık, amaçlı bir aktivitedir. İnsanlar okur, konuşur ve yazar. Okuryazar birey gerçek fikirler hakkında konuşur, bilgi için kafa yorar, başkaları ile iletişim kurmak için bildiklerini genişletir, bakış açılarını sunar, anlamak ve anlaşılacak için kendini geliştirir (Langer, 1987, s. 5). Bu tanımlardan yola çıkıldığında siyasi okuryazarlık siyaset yapabilmek becerisi olarak anlaşılabilir da bundan daha fazlasını ifade eder.

Siyasi Okuryazarlık: Öğrenciler kendilerini toplum içinde bilgi, beceri ve değerler aracılığıyla nasıl etkili kılacaklarını öğrenirler (Advisory Group on Citizenship, 1998, s. 41). Politik bilgidenden daha fazla içeriğe sahiptir. Terim 'kamusal yaşam' çatışma çözümü için gerçekçi bilgi ve hazırlığı kapsayacak şekilde geniş anlamda kullanılmaktadır. Her bireyin beklentileri doğrultusunda karar vermesi, istihdam dünyası için hazırlıkları, kamu kaynaklarının tahsisinin tartışması ve vergilendirme mantığı dahil günün önemli ekonomik ve sosyal problemleriyle ilişkilidir. Bu hazırlıklar ve bu problemler yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kuruluşlar dahilinde oluşabilir ve bu hazırlıklara

ihtiyaç duyulabilir (Advisory Group on Citizenship, 1998, s. 13). Siyaset okuryazarlık, bireyin siyaset sistemi anlamasını kolaylaştırmasını ve pasif siyaset bilgileri özümsemekten ziyade gerekli araçları, siyasi süreçteki bağlantıları anlaması için netleştirmesini içerir. Kararların nasıl alındığını, kaynakların nasıl temin edildiğini ve sorunların nasıl çözüldüğünü bilen kişi siyasi okuryazardır. Çocukların bazı beceri, tutum ve eğilimlerle sosyal hayatta kendilerini nasıl etkili kılacaklarına siyasi okuryazarlığı kazanmaları yardımcı olmaktadır. Genel siyasete katılmak için koşulları öğrenmekten daha fazla anlam barındırır. Bu bireysel aktivitelerimizle de alakalıdır. Genel siyaset sürecine katılımı ve sınırlardan, baskı uygulayarak nasıl kurtulabileceğini içerir. Aktif vatandaşlar, verilen bilgileri inceleyebilmeli, çalışma yerinde anlamlandırmalı ve gerekliyse eylemde bulunabilmelidir. Siyaset süreciyle aktif bir şekilde ilgili olmayı ifade etmektedir (Advisory Group on Citizenship, 1998, s. 41; Anderson, 2008; Taylor, 2015).

Bireylerin; bilgi, beceri ve değer aracılığıyla sosyal hayatta kendilerini nasıl etkili hale getireceklerini öğrenmelerine siyaset okuryazarlık denir. Sosyal hayatla kasıt, problem çözmeye hazırlık, ilgili güncel olaylar ya da temel ekonomik problem konusunda karar verme, her bir bireyin beklentilerini, iş dünyasına dair hazırlıklarını, kamu kaynaklarının tahsisi ve vergilendirmenin gerekçesi konusunda gerçekçi bilgiyi kapsayacak şekilde en geniş anlamdadır. Bu yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar ya da siyaset toplumun her seviyesinde gayri resmi gruplar, hem yerel hem de ulusal düzeyde gereklidir (Advisory Group on Citizenship, 1998).

2. Amaç:

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mevcut siyasi okuryazarlık düzeylerini belirlemek, siyaset okuryazarlığını oluşturan bileşenler (bilgi- duyuşsal eğilim- davranış/beceri) üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın alt problemleri aşağıda belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarının;

1. Öğrenim gördükleri üniversiteye göre siyasi okuryazarlık düzeyleri değişmekte midir?
2. Okudukları sınıfa göre siyasi okuryazarlık düzeyleri değişmekte midir?
3. Okudukları lise türüne göre siyasi okuryazarlık düzeyleri değişmekte midir?

3. Yöntem:

3.1. Araştırma Modeli

Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2009, s. 16). Geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur. Bilinmek istenen şey meydana gelmiştir. Amaç o şeyi doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmek ve değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar, 1984, s. 79). Tarama modelinde bilimin gözleme kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tesbit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varma vardır. Yani bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım, 1966, s. 67).

Betimlemeli çalışmalar genelde verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülürler. Bu tür araştırmalarda asıl amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır. Betimleme yöntemine dayandırılan araştırmalarda; Mevcut durum nedir? Neredeyiz? Ne yapmak istiyoruz? Nereye, hangi yöne ve nasıl gitmeliyiz? gibi soruların araştırılmasına dikkat çekilmektedir. Betimlemeli yöntemde inceleme sürecinde doğal şartları bozmadan veya inceleme yapılan ortamda her hangi bir değişiklik yapmadan araştırmaların yürütülebilmesi nedeniyle, bu yöntem bir çok

araştırmacı tarafından tercih edilmektedir (Kaptan, 1998, s. 59). Çalışma tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeliyle dizayn edilmiştir. İlişkiyel tarama modeli iki ve daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007, s. 17).

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme türü kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, çalışılacak soruna en uygun bir kesimi gözlem konusu yapmaktır (Sencer, 1989, s. 386). Araştırmaların bir özelliği olarak araştırmacının çalışmasına yardımcı olacak, yargıları, tipiklikleri ve belirli özelliklere sahip olma durumuna göre belirlenir. Bu şekilde, araştırmacının özel ihtiyaçlarına tatmin edici bir örneklem oluşturmak hedeflenir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007 s. 114, 115; Fraenkel ve Wallen, 2009 s.99). Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında 13 farklı üniversitenin sosyal bilgiler eğitiminin 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 1187 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum örnekleme, merkezi temayı veya ana sonuçları yakalamak ve tanımlanmak için ulaşılabilir kesmi ya da katılımcıyı ifade eden örnekleme türüdür (Patton, 1990, s.172). Farklı coğrafi bölgeler, kuruluş tarihi değişiklik gösteren ve farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip bölgelerdeki üniversiteler çalışma grubu olarak seçilmiştir. Çünkü seçilen örneklemin araştırmanın amacına hizmet etmesi önemlidir.

3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Aracı

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “Siyaset Okuryazarlık Anketi” uygulanmıştır. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünü siyaset bilgi testi 31 maddeden oluşup ve KR20 güvenirlik katsayısı 0.80 olarak, ikinci bölümünü duyuşsal eğilim testi 23 maddeden oluşup ve KR20 güvenirlik katsayısı 0.77 olarak ve son olarak da üçünü bölümünü oluşturan beceri testinin de KR20 güvenirlik kat sayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Keheo (1995) 10-15 dolayında maddeden oluşan çoktan seçmeli testler için 0.50 kadar düşük bir KR20 güvenirlik katsayısının yeterli olacağı ve 50 maddenin üzerindeki testler için ise KR20 değerinin en az 0.80 olması gerektiğini belirtmektedir (Turgut, 1983: 247-248). Bu durumda anket uygulanabilir bir yapıya sahiptir.

3.4. Verilerin Analizi

Anketin ölçekleri oluşturulurken bölümlerin ayrı ayrı pilot uygulaması ve faktör analizi yapılmıştır. Birinci bölümü olan bilgi testinin pilot uygulaması 160 kişi ile yürütülmüştür. Araştırmanın pilot uygulamasında kullanılan başarı testinin madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik analizleri yapılmıştır. Bu analizler sonucunda testin güvenirliğini düşüren, madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik gücü düşük 9 madde siyaset bilgi testinden çıkarılmıştır. İkinci bölüm olan duyuşsal alan ölçeğinin ilk hali 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçek uzman görüşü alındıktan ve pilot uygulamadan sonra 23 maddeye inmiştir. Üçüncü bölmü ise beceri ve davranış ölçeği oluşturmaktadır. Bu ölçek başlangıçta 36 maddeden oluşmaktayken, ölçek uzman görüşü alındıktan ve pilot uygulamadan sonra 24 maddeye inmiştir. Davranış ve beceri ölçeğinin pilot uygulaması 134 sosyal bilgiler öğretmen adayına uygulanmıştır.

Faktör analizi sonucunda anketin ikinci bölümü olan duyuşsal eğilim ölçeği 5 boyutlu çıkmış ve maddelerin boyutları duyarlılık, hoşgörü, gönüllülük, eşitlik ve sorumluluk isimleri altında adlandırılmıştır. Anketin üçüncü bölümü olan davranış ve beceri ölçeği ise 6 boyutlu çıkmış ve maddelerin boyutları adalet, empati, problem çözme, medyayı ve teknolojiyi tanıma, manipülasyon

ve ikna etme, sorumluluk alma isimleri altında adlandırılmıştır. Bu iki bölümün kodlaması ters kodlanmıştır.

4. Bulgular:

4.1. Bilgi Boyutu

4.1.1 Öğrencilerin bilgi düzeyleri okudukları üniversiteye göre değişmekte midir?

Tablo 1.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Üniversiteye Göre Bilgi Düzeylerinin İlişkisiz Örneklemeler için Kruskal Wallis H Testi

Üniversite	N	Sıra ort.	sd	X ²	p	Fark
1.Akdeniz Üniv.	130	610,27	12	155,41	.00	1-2,
2.Kilis Üniv.	98	332,87				1-8,
3.Kafkas Üniv.	69	534,30				2-1,
4.Atatürk Üniv.	85	717,77				2-3,
5.Marmara Üniv.	58	655,40				2-4,
6.R.T.E. Üniv.	103	594,82				2-5,
7.Bülent Ecevit Üniv.	61	575,39				2-6,
8.Sakarya Üniv.	79	852,04				2-7,
9.Afyon Kocatepe Üniv.	136	723,40				2-8,
10.Gazi Üniv.	145	579,15				2-9,
11.Adıyaman Üniv.	65	517,18				2-10,
12.Muğla Üniv.	79	489,73				2-11,
13.Aksaray Üniv.	79	492,28				2-12,
						2-13,
						3-8,
						3-9,
						4-11,
						4-12,
						4-13,
						6-8,
						7-8,
						8-10,
						8-11,
						8- 12,
						8-13,
						9-10,
						9-11,
						9-12,
						9-13,

Tablo 1’de öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite ile sahip oldukları bilgi düzeylerinin ilişkisiz örneklemeler için Kruskal Wallis H Testi sonuçları yer almaktadır. Tablo sonucunda okudukları üniversitelere göre bilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılık X^2 (sd=12, n=1187) =15,41, ($p \leq .05$) bulunmuştur. Bu tabloya göre grup sıra ortalamaları dikkate alındığında en fazla bilgiye Sakarya Üniversitesi grubu sahiptir. Gruplar arası gözlenen anlamlı farkın, hangi gruplar arasındaki anlamlı farklılara bağlı olarak ortaya çıktığı, bu tür testler için hesap makinası kullanılarak elle yapılabilen bir hesaplama ile ortaya çıkartılabilir. Bununla ilgili bir çoklu karşılaştırma testi komutu,

SPSS temel- basit modülünde bulunmamaktadır. Araştırmacı bu durumda SPSS kullanarak, grupların ikili kaynağını inceleyebilir (Büyüköztürk, 2011, s.162). Bu tablo için yapılan Mann-Whitney U Testlerine göre Sakarya üniversitesinde okuyan grubun bilgi düzeyinin Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Kilis Üniversitesinde okuyan gruptan daha fazla olduğu, Atatürk Üniversitesinde okuyan grubun bilgi düzeyinin Adıyaman Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesinde okuyan gruptan daha fazla olduğu, Afyon Kocatepe Üniversitesinde okuyan grubun bilgi düzeyinin Gazi Üniversitesinde, Adıyaman Üniversitesinden Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde, Aksaray ve Kafkas Üniversitesinde okuyan gruptan daha fazla olduğu, Atatürk Üniversitesinde okuyan grubun bilgi düzeyinin Adıyaman Üniversitesinde, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde ve Aksaray Üniversitesinde okuyan gruptan fazla olduğu, Kilis Üniversitesinde okuyan grubun bilgi düzeyinin Akdeniz Üniversitesi, Kafkas Üniversitesinde, Bülent Ecevit Üniversitesinde, Atatürk Üniversitesinde, Marmara Üniversitesinde, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde, Afyon Kocatepe Üniversitesinde, Adıyaman Üniversitesinde, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Gazi Üniversitesinde ve Aksaray Üniversitesinde okuyan gruptan daha az olduğu tespit edilmiştir.

4.1.2. Öğrencilerin bilgi düzeyleri okudukları sınıfa göre değişmekte midir?

Tablo 2.

Öğretmen adayların okudukları sınıfa göre bilgi düzeylerinin ilişkisiz örneklem için Mann-Whitney U Testi

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
3.sınıf	625	600,65	375406	168969	.35
4.sınıf	558	582,31	324930		

Tablo 2’de öğretmen adaylarının okudukları sınıf ile sahip oldukları bilgi düzeylerinin ilişkisiz örneklem için Mann-Whitney U Testi sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya baktığımızda öğrencilerin bilgi düzeyleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p \leq .05$) gözlenmemiştir.

4.1.3. Öğrencilerin bilgi düzeyleri okudukları liseye göre değişmekte midir?

Tablo 3.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Liseye Göre Bilgi Düzeylerinin İlişkisiz Örneklem İçin Kruskal Wallis H Testi

Lise	N	Sıra ort.	sd	X ²	P	Fark
1. Sosyal Bilimler	17	530,59	4	9.95	.041	2-3,
2. Anadolu Öğretmen Lisesi	44	442,09				2-4
3. Genel Lise	814	602,76				
4. Anadolu Lisesi	173	599,99				
5. Diğer	138	586,80				

Tablo 3’te öğretmen adaylarının okudukları lise türü ile sahip oldukları bilgi düzeylerinin ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H Testi sonuçları yer almaktadır. Tablo sonucunda lise türleri arasında anlamlı farklılık X^2 ($sd=4$, $n=1185$) =9,95, ($p \leq .05$) bulunmuştur. Bu tabloya göre grup sıra ortalamalarına baktığımızda en fazla bilgiye sahip olan genel lise ve Anadolu lisesi gruplarıdır. Gruplar arası gözlenen anlamlı farkın, hangi gruplar arasındaki anlamlı farklara bağlı olarak ortaya çıktığı, bu tür testler için hesap makinası kullanılarak elle yapılabilen bir hesaplama ile ortaya çıkartılabilir. Bununla ilgili bir çoklu karşılaştırma testi komutu, SPSS temel- basit modülünde

bulunmamaktadır. Araştırmacı bu durumda SPSS kullanarak, grupların ikili kaynağını inceleyebilir (Büyüköztürk, 2011, s.162). Bu tablo için yapılan Mann-Whitney U Testleri Anadolu lisesinde ve genel lisede öğrenim görmüş adayların Anadolu Öğretmen lisesinde öğrenim görmüş adaylara göre daha fazla bilgili olduğu görülmüştür.

4.2. Duyuşsal Eğilim Boyutu

4.2.1. Öğrencilerin duyuşsal eğilimleri okudukları üniversiteye göre değişmekte midir?

Tablo 4.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Üniversiteye Göre Duyuşsal Eğilimlerinin İlişkisiz Örneklemeler İçin Kruskal Wallis H Testi

Üniversite	N	Sıra ort.	sd	X ²	p	Fark
1. Akdeniz Üniv.	130	550,52	12	26,22	,01	5-13
2. Kilis Üniv.	98	526,16				1-12
3. Kafkas Üniv.	69	643,36				2-12
4. Atatürk Üniv.	85	540,97				4-12
5. Marmara Üniv.	58	695,67				5-11
6. R.T.E Üniv.	103	659,18				6-11
7. Bülent Ecevit Üniv.	61	640,69				5-10
8. Sakarya Üniv.	79	565,60				6-10
9. Afyon Kocatepe Üniv.	136	625,86				2-9
10. Gazi Üniv.	145	568,48				5-8
11. Adıyaman Üniv.	65	539,12				2-7
12. Muğla Üniv.	79	653,37				1-6
13. Aksaray Üniv.	79	574,14				2-6
						4-6
						1-5
						2-5
						4-5

Tablo 4'te öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite ile eğilim düzeylerinin ilişkisiz örneklemeler için Kruskal Wallis H Testi sonuçları yer almaktadır. Tablo sonucunda okudukları üniversitelere göre bilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılık X^2 (sd=12, n=1187) =26,22 , (p ≤ .05) bulunmuştur. Bu tabloya göre grup sıra ortalamaları dikkate alındığında en fazla duyuşsal eğilime Adıyaman ve Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören gruplar sahiptir. Gruplar arası gözlenen anlamlı farkın, hangi gruplar arasındaki anlamlı farklılıklara bağlı olarak ortaya çıktığı, bu tür testler için hesap makinası kullanılarak elle yapılabilen bir hesaplama ile ortaya çıkartılabilir. Bununla ilgili bir çoklu karşılaştırma testi komutu, SPSS temel- basit modülünde bulunmamaktadır. Araştırmacı bu durumda SPSS kullanarak, grupların ikili kaynağını inceleyebilir (Büyüköztürk, 2011, s.162). Bu tablo için yapılan Mann-Whitney U Testleri S Marmara Üniversitesinde öğrenim gören grubun duyuşsal eğilimi Akdeniz, Kilis, Atatürk, Sakarya, Gazi, Adıyaman ve Aksaray Üniversitelerinden daha az olduğu, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde öğrenim gören grubun duyuşsal eğilimi Adıyaman, Gazi, Akdeniz ve Atatürk Üniversitelerinden daha az olduğu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde öğrenim gören grubun Akdeniz, Kilis ve Atatürk Üniversitelerinde öğrenim gören gruptan daha az olduğu, Kilis Üniversitesinde öğrenim gören grubun Afyon Kocatepe ve Bülent Ecevit Üniversitesinde öğrenim gören gruptan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

4.2.2. Öğrencilerin duyuşsal eğilimleri okudukları sınıfa göre değişmekte midir?

Tablo 5.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıf Düzeylerine Göre Duyuşsal Eğilimlerinin İlişkisiz Örneklemeler İçin Mann-Whitney U Testi

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
3.sınıf	625	593,56	370973	173402	,86
4.sınıf	558	590,26	329363		

Tablo 5'te öğretmen adaylarının okudukları sınıf ile duyuşsal eğilimlerinin düzeylerinin İlişkisiz örneklemeler için Mann-Whitney U Testi sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya baktığımızda duyuşsal eğilimleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p \leq .05$) göstermemiştir.

4.2.3. Öğrencilerin duyuşsal eğilimleri okudukları liseye göre değişmekte midir?

Tablo 6.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Lise Türüne Göre Duyuşsal Eğilim Eğilimlerinin İlişkisiz Örneklemeler İçin Kruskal Wallis H Testi

Lise	N	Sıra ort.	sd	X ²	p
Sosyal Bilimler	17	543,56	4	1.34	.85
Anadolu Öğretmen Lisesi	44	624,85			
Düz Lise	814	589,53			
Anadolu Lisesi	173	611,72			
Diğer	138	590,24			

Tablo 6'da öğretmen adaylarının okudukları lise türü ile duyuşsal eğilim düzeylerinin İlişkisiz örneklemeler için Kruskal Wallis H Testi sonuçları yer almaktadır. Tablo sonucunda lise türleri arasında anlamlı farklılık X^2 ($sd=4$, $n=1.34$) =9,95, ($p \leq .05$) bulunmamıştır.

4.3. Beceri-Davranış Boyutu

4.3.1. Öğrencilerin becerileri okudukları üniversiteye göre değişmekte midir?

Tablo 7.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Üniversiteye Göre Beceri-Davranış Durumlarının İlişkisiz Örneklemeler İçin Kruskal Wallis H Testi

Üniversite	N	Sıra ort.	sd	X ²	P
1. Akdeniz Üniv.	130	576,43	12	20,2	0,63
2 Kilis Üniv.	98	588,80			
3. Kafkas Üniv.	69	689,88			
4. Atatürk Üniv.	85	548,75			
5. Marmara Üniv.	58	620,47			
6. RTE Üniv.	103	627,75			
7. Bülent Ecevit Üniv.	61	638,77			
8. Sakarya Üniv.	79	582,27			
9. Afyon Üniv.	136	589,01			
10. Gazi Üniv.	145	539,46			
11. Adiyaman Üniv.	65	660,08			
12. Muğla Üniv.	79	523,49			
13. Aksaray Üniv.	79	632,88			

Tablo 7’de öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversite ile beceri düzeylerinin ilişkisiz örneklem için Kruskal Wallis H Testi sonuçları yer almaktadır. Tablo sonucunda okudukları üniversitelere göre beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık X^2 (sd=12, n=1187) =20,2 ($p \leq .05$) bulunamamıştır.

4.3.2. Öğrencilerin becerileri okudukları sınıfa göre değişmekte midir?

Tablo 8.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıfa Göre Beceri-Davranış Durumlarının İlişkisiz Örneklem İçin t Testi

Sınıf	N	\bar{X}	S	sd	t	p
3.sınıf	625	45,14	12,91	1181	-,55	,57
4.sınıf	558	45,57	13,63			

Tablo 8’de öğretmen adaylarının okudukları sınıf ve beceri düzeyleri arasında olan ilişkisiz örneklem için t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre adayların üye okudukları sınıfa beceri (3.sınıf: \bar{X} : 45,14 4. sınıf \bar{X} = 45,57) ($p \leq .05$) düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.3.3. Öğrencilerin becerileri okudukları lise türüne göre değişmekte midir?

Tablo 9.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Lise Türüne Göre Betimsel İstatistikleri

	N	\bar{X}	SS
Sosyal Bilimler Lisesi	17	46,41	14,38
Anadolu Öğretmen Lisesi	44	47,80	16
Genel Lise	814	45,06	12,99
Anadolu Lisesi	173	44,65	12,62
Diğer	138	47,03	14,40
Toplam	1186	45,35	13,25

Tablo 10.

Öğretmen Adaylarının Okudukları Üniversiteye Göre Beceri-Davranış Durumlarının İlişkisiz Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	822,52	4	205,63	1,17	,32
Grupiçi	207.368,16	1181	175,59		
Toplam	208.190,68	1185			

Analiz sonuçları incelendiğinde öğretmen adaylarının lise türü ve beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır $F(4, 1181) = 1.171$ ($p \leq .05$). Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında bulmak amacıyla Scheffe testinin sonuçlarına göre Anadolu Öğretmen Lisesi grubu \bar{X} 47,80 okul türü Genel Lisesi olan grubun \bar{X} = 45,06 Anadolu Lisesi olan grubun \bar{X} =44,65 Diğer liseler olan grubun \bar{X} = 47,03’dır. Ortalama puanlardan da anlaşılacağı üzere okul sayısal değerleri birbirine oldukça yakındır.

5. Tartışma ve Öneriler:

5.2. Sonuçlar

1. Öğretmen adaylarının bilgi düzeyleri ele alındığında en fazla siyasal bilgiye sahip grup Sakarya Üniversitesi grubudur. Duyuşsal eğilim durumları ele alındığında en fazla duyuşsal eğilime Adıyaman ve Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören gruplar sahiptir. Fakat beceri-davranış durumları ele alındığında bir farklılaşma söz konusu olmamıştır.

Bu sonuçları değerlendirmizde;

Okullar, öğrencilerin içsel karar verme süreçlerinin gerçek bir deneyim oluşturarak kolaylaştırılmalıdır (Stradling, 1981, s. 81-105). Okullardaki vatandaşlık eğitimi sosyal ve moral süreç olarak öğrencilerde duyarlılık oluşturmada ya da en azından temel siyasal anlayış geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Okul dışında olan eğitim devlet tarafından yapılmakta, bu da siyasal algı ve ilgilin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Heron ve McManus, 2003). Öğretmenler ve okul, eleştirel bir yapıyla bilgileri elde etmeye yardımcı olmalı, bireyin kendi görüşlerini oluşturmasını ve diğerlerin görüşlerini kabul etmesini sağlamalıdır. Bunun yanında aktif ve sorumlu olarak katılımı sağlamalı ve katılımın sağlanmasına yardımcı olmalıdır (Crick ve Porter, 1978, s. 66). Okullar öğrenmeyi başarmalı ve bütün öğrenciler için etkili vatandaşlık eğitimi geliştirmelidir (Advisory Group on Citizenship, 1998). Etkili politkal eğitim, okullar tarafından sağlanabilmekte ve öğretmen bunları uygulamalarla geliştirilebilmektedir (Lister, 1994). Okullar, öğrencilere aktif sorumlu vatandaş olması yönünde ne öğretmesi gerektiği konusunda iyi bir başlangıç oluştururlar. Okullar bilgi ve beceriyi öğretmelidir. Öğrenciler sadece bilgiyi bilmekten ziyade onları güncel olayları anlamak ve güncel problemleri çözmek için kullanılmalıdır. Öğrenciler, geleceğin vatandaşı olarak kendi bilgilerini kullanabilmeyi ve sadece uygun ortamda hatırlamak için değil bilgili olmak adına öğrenmelidir (William, 1989).

Bu bilgiler doğrultusunda okulların siyaset okuryazarlığın temelinde geliştirici özelliğinin olduğunu belirtebiliriz. Çalışmanın sonuçlarını değerlendirecek olursak Sakarya Üniversitesi iyi bir siyaset eğitimi vermektedir diyebiliriz. Üniversitedeki sosyal bilgiler eğitimi bölümünün konulara özen göstermekte ve öğrencilerin bilgisini artırmakta olduğu ifade edilebilir. Hatta bu durumun nedenini incelediğimizde, bölüm dersleri içerisinde konuya ilişkin doğrudan ve dolaylı ilgiye sahip 22 derse rastlanmıştır. Örnek: E Devlet Uygulamaları, Sosyal Sorumluluk, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Uluslararası Güncel Sorunlar, Uluslararası İlişkiler, Türkiye'nin Siyasal ve Yönetim Yapısı, Türk Dış Politikası, Siyasi Tarih üniversite ortak derslerinin uygulanmaya başlandığı 2013 yılı sonrasındaki yedinci ve sekizinci yıllarda verilmeye başlanmıştır. Avrupa Birliği ve Türkiye dersi üçüncü sınıfta zorunlu ders olarak açılmış, Vatandaşlık Eğitimi Semineri iki yılda bir seçmeli ders olarak açılmış, İnsan Hakları, Demokrasi ve Vatandaşlık dersi zorunlu ders olarak her dönem açılmıştır. Bu bilgilere Sakarya Üniversitesi öğretim üyelerinden ve üniversite web sayfasından ulaşılmıştır.

Atatürk Üniversitesi ve Adıyaman Üniversitesinin vatandaşlık eğitimi sosyal ve moral süreç olarak öğrencilerde duyarlılık oluşturmada başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Bu sonucun nedenlerine bakıldığında ilgili üniversitedeki öğrencilerin etnik kökeni, aile yapısı üniversitenin bulunduğu bölge, üniversitenin öğrencilere sağladığı olanaklar belirtilebilir.

2. Öğretmen adaylarının okudukları sınıf ile bilgi düzeyleri, duyuşsal eğilimleri ve beceri davranış düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bu sonucu değerlendirmizde;

Crick ve Porter öğrencilerin bilgilerini derinleştirilebilmesi ve onların öğrenmesinde sürekliliğin ve ilerlemenin sağlanabilmesi için bazı içeriklerin var olduğunu belirtmiştir (Crick ve Porter, 1978, s. 37). Vatandaşlıkla belirlenen hak ve yasal statü fazla ise kişinin kendi faaliyetlerinin bir sonucu olarak vatandaşlık sürekli yeniden gelişen bir şeydir (Advisory Group on Citizenship, 1998, s. 9). Pedagojik olarak siyasi okuryazarlık salt bilgi ve anlayıştan ayrılmakta, yaşa uygun bilgi ve anlayış geliştirmeyi içeren bileşik bir etkileşimi başarma,

- geliştirilen ya da öğretilen, sarmal müfredat yaklaşımını kullanma, bilginin uygun derecede oluşmasını sağlama, zorunlu eğitimin sonunda değere, kurumlara, süreçlere ve konulara dayalı anlayış ve pratik yetkinlik geliştirmeyi kapsar (Anderson, 2008). Akhan (2011), son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına yüksek derecede önem verdiğini, ilgi duyduğunu ve kendileri için faydalı olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında öğretmen adaylarının güncel politika konularını yakından izlemeye eğilimli olduklarını fakat genel politika konularına ilgilerinin olmadığını belirtmiştir. Politika bilimiyle ilgili oldukları ortaya çıkmış fakat politikayla uğraşma durumlarının düşük olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar yapılan çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermiştir. Beklenen dördüncü sınıfın üçüncü sınıftan daha çok bilgiye sahip olması, daha çok olumlu eğilim göstermesi, daha çok beceri göstermesidir. Fakat bu böyle olmamış çıkan sonucun nedeni olarak dördüncü sınıfın ders sayısının üçüncü sınıfa göre azalması neticesinde bireyin okul içerikli derslerden uzaklaşıp kpss'ye ağırlık vermesi, geleceğin belirgin olmaması sebebiyle kaygı düzeyinin artması belirtilebilir.
3. Öğretmen adaylarının lise türü baz alındığında en çok bilgiye sahip olan genel lise ve anadolu lisesi gruplarıdır. Öğretmen adaylarının lise türü duyuşsal eğilimleri ve beceri-davranış düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Akhan (2011) çalışmasında Anadolu Lisesinde öğrenim görenlerin duyuşsal eğiliminin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.
 4. Bu sonuçlara baktığımızda bir bireyin siyasi bilgisi ne kadar artarsa davranışının/becerisinin o derece artmakta olduğu, bilgi düzeyi ne kadar artarsa duyuşsal eğilim düzeyinin artmakta ama bu artışın düşük düzeyde olduğu, davranış/becerisi ne kadar artarsa duyuşsal eğilimi o derece arttığı söylenebilir. Hepsinin birbirini olumlu olarak etkilemekte olduğunu belirtebiliriz

5.3. Öneriler

1. Lisans döneminde vatandaşlık eğitimi içerikli dersler mevcut programda yer almaktadır. Siyaset okuryazarlık, literatürde de geçtiği üzere aktif vatandaş yetiştirilmesi hususunda önemlidir. Lisans derslerinde doğrudan “siyaset okuryazarlığa” değinilmemektedir. Bu sebeple öğretim elemanları vatandaşlık eğitimi konulu dersleri verirken bu konuya değinebilir.
2. Atanan öğretmenler siyasi okuryazarlık içerikli dersleri almamışlardır. Bu durum bir ülkede en önemli husus olan aktif vatandaşlar yetiştirilmesi yönünde büyük bir eksikliğe neden olmaktadır. Bu sebeple öğretmenlere hizmet içi eğitim, siyaset okulları gibi etkinlikler verilerek onların bu konudaki eksiklikleri giderilebilir.
3. Siyaset okuryazarlık 4 boyutlu bir yapıya sahip olduğu için sadece üniversite içinde öğrencilere uygulamalı olarak verilebilir. Bununla birlikte üniversite dışında da gezi ve gözlemlerle (meclis, adalet sarayı, cumhurbaşkanlık sarayı gibi) etkili kılınabilir.
4. Literatürde yer alan bilgilere göre vatandaşlık eğitimi ve siyaset okuryazarlığın kazandırılması erken yaşlardan itibaren verilmelidir. Siyaset okuryazarlığının karmaşık bir konu olduğu düşüncesiyle lisans döneminde verilmeli düşüncesinden kaçınmalı bu tür konuların erken yaşlardan itibaren basitten zora, sınırlıdan kapsamlıya doğru aşamalı bir şekilde aktarılmaya başlanabilir.
5. Bu çalışma öğretmen adaylarıyla yapılmıştır. Benzer bir çalışma farklı örneklem, çalışma grubuyla da yapılabilir.
6. Siyaset okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla tarama yöntemi ile yapılan araştırmalar bilgi-duyuşsal eğilim –beceri ilişkisini nicel olarak ortaya koyabilmektedir. Ancak karmaşık ve çok değişkenli bir ilişkinin olduğu siyaset okuryazarlık bileşenleri için nitel araştırmalar da yapılabilir.

Kaynakça

- Adult Performance Level Project. (1975). Adult functional competency: A summary. (ED No. 114 609.) Austin: University of Texas, Division of Extension.
- Advisory Group on Citizenship. (1998) Education for citizenship and the teaching of Democracy in schools. London: Qualifications and Curriculum Authority. 10.05.2014 tarihinde <http://dera.ioe.ac.uk/4385/1/crickreport1998.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Akhan, O. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anderson, R. (2008). The political literacy approach to teaching politics in sosc courses. *Ethos*. 16(4). s. 13-17.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: PegemA.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Ankara: PegemA.
- Clifford, G. J. (1984). Buch und Lassen: Historical perspectives on literacy and schooling. *Review of Educational Research*. 54(4). 472-501.
- Cogan, J. J. (1998). Citizenship education for the 21th century: setting the context. J.J. Cogan and R. Derricott (Ed.) *Citizenship for the 21th century* içinde. London: Kogan Page.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). Research methods in education. London New York: Routledge Falmer.
- Crick, B. & A. Porter (Eds). (1978). *Political education and political literacy*. London, Longman.
- Crick, B. (2000). *Essays on citizenship*. London: Continuum.
- Fraenkel J. R. & Wallen N. E. (2009), *How to design and evaluation research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Heron, E. & McManus, M. (2003). Political literacy and the teaching of social policy. a study into the political awareness and political vocabularies of first year undergraduates. *Social Policy and Society*, 2(1), 23-32. DOI: 10.1017/S1474746403001040.
- Heywood, A. (2013). Küresel Siyaset çeviren nasıl uslu haluk özdemir. Adres Yayınları
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tek Işık Web Ofset.
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel araştırma metodu*. Ankara: Hacetepe Taş.
- Kastle, C. F. (1985). *The history of literacy and history of readers*. In *review of research in education*. Washington, DC: American Educational Research Association.
- Lagos, T. G. Gloval citizenship- towards a definition 15 Mayıs 2014 tarihinde <http://depts.washington.edu/gcp/pdf/globalcitizenship.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Langer, J. (1987). A sociocognitive perspective on literacy. J. Langer (Ed.). *Language, literacy and culture: issues of society and schooling içinde* (s.1-20) Norwood, NJ: Ablex.
- Lister, I. (1994). Conscientization and political literacy A British encounter with Paulo Freire. Peter L. McLaren ve Colin Lankshear (Eds.). *Politics of liberation past and present from Freire içinde* (s. 62-73). London: Routledge.
- McKay S. L. & Nancy H. H. (1995). *Sociolinguistic and language teaching*. Cambridge University.
- Olssen, M. (2002). Citizenship education and difference. *Citizenship Education and the Curriculum*, 2, 7-27.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*, Beverly Hills, California: Sage.
- Resnick, D.P. & Resnick, L.R (1977). The nature of literacy: an historical exploration. *Harvard Education Review*, 47(3), 370-385.
- Sears, A. & Hebert, Y. (2004). Citizenship education 13.09-2014 tarihinde <http://www.cea-ace.ca/sites/default/files/cea-2004-citizenship-education.pdf> sayfasından ulaşılmıştır.
- Stradling, R. (1981). Political education: developments in Britain. Derek Benjamin Heater, ve Judith A. Gillespie (Ed.) *Political Education in Flux içinde* (s. 81-105.). London, Sage.
- Taylor, G. Active Citizenship 05.04.2014 tarihinde

<http://extra.shu.ac.uk/alac/text/Active%20Citizenship%20Article%20.doc> sayfasından erişilmiştir.

Turgut, F. (1983). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Saydam Matbaacılık.

William G. W. (1989). Teaching active citizenship. *Phi Delta Kappa International Educational Horizons*, 68(1), 46-49.

Yıldırım C. (1966). *Eğitimde araştırma metotları*. Ankara: Akyıldız.

Extended English Abstract

Introduction:

In these days for community, the best fact is to educate good/active citizens. For educating good citizens we need good citizenship education. What is citizenship education? Citizenship education is education for citizenship, behaving and acting as a citizen, therefore it is not just knowledge of citizenship and civic society; it also implies developing values, skills and understanding. For understanding of citizenship education in a parliamentary democracy finds three heads on one body: social and moral responsibility, community involvement and political literacy. In these article, will be focused on political literacy. Pupils learning about and how to make themselves effective in public life through knowledge, skills and values – what can be called ‘political literacy’(Advisory Group on Citizenship, 1998, s.13).

Purpose of Study:

The purpose of this study; is to determine the political literacy levels of pre-service teachers of social studies and to demonstrate the effects of the several variables over the components of political literacy (knowledge and understanding- dispositions and values-skills and aptitudes). In order to reach the purpose of this current study, the researchers have attempted to address the following research questions:

1. Are political literacy levels of pre-service teachers varying according to class they are enrolled?
2. Are political literacy levels of pre-service teachers varying according to university they are enrolled?
3. Are political literacy levels of pre-service teachers varying according to kind of high school they enrolled?

Methods:

This study occurs on qualitative reserach. The study was carried out with 1187 pre-service teachers studying at the 3rd and 4th years of the Departments of Social Studies Teaching at 13 different universities in Turkey using survey model in 2014-2015 spring semester. When determining to sample of research. Maxiumum diversity sampling was used in this study. Maximum variation sampling is one of the purposive sampling model. It is based on previous knowledge of a population and the specific purpose of the research, investigators use personal judgment to select a sample. Researchers assume they can use their knowledge of the population to judge whether or not a particular sample will be representative (Freankel, 2009, s. 99). Some universities selected from the different geographical reagions, socia-economic characteristics and date of establishmet regions. Maximum variation sampling for puposeful sampling aism at capturing and decribing the central themes that cut across a great deal of variation (Patton 1990: 172) “Political Literacy Survey”, which was composed of 4 parts as personal information form, disposition scale, knowledge test, skills and aptitudes scale was used in order to determine the political literacy levels of pre-service teachers of social studies. This scale was created by researchers. Kowledge tests KR20 reliability coefficient is 0.80. Turgut (1983) stated that for more than 50 questions, the KR20 reliability coefficient of 0.80 that is enough. Disposition test Cronbach Alpha coefficient was 0.77.

Skills and Aptitudes tests Cronbach Alpha Cronbach's alpha coefficient was 0.86. Cronbach's alpha coefficient above 0.70 is acceptable.

Findings and Results:

The effect of 3 demographic variables according to the four components forming the political literacy of pre-service teachers was studied. The analysis of the data was conducted using SPSS statistical software program. During the data analysis, Descriptive Statistics, t-test for Independent Samples, One-way Analysis of Variance (ANOVA) Kruskal Wallis H test, Mann-Whitney U test and Simple Correlation were used.

According to the findings, it was found that knowledge, disposition and skills were at a medium level. When the averages of total scores that pre-service teachers obtained from three different components forming the political literacy were examined, it was seen that their political literacy levels were at a medium level. When the relationship among the components forming the political literacy, it was found that there was a positive, low level and significant relationship between knowledge and disposition; a positive high level and significant relationship between knowledge and skill; a positive, high level and significant relationship between disposition and skill.

Suggestions:

- At the stage undergraduate, some of class and curriculum have content on citizenship education. Political literacy has essential importance for training active citizens. This importance also mentioned in sources. In the undergraduate courses there arent any directly content about political literacy. For this reason, when lecturers teach citizenship education they can also teach political literacy.
- Teachers who are already working at schools, they didn't get courses on political literacy. In this case, the important issue is training active citizens in a country, is causing a great lack of knowledge about political literacy. Therefore, some activities such as in-service training and school of policy can be included to train them.
- Political literacy has 4 dimension for this reason it can be thought at university via practice. In addition, it can be effective via trip and observation (teachers can show to students parliament, justice place, presidential palace etc.)
- Based on the information in the literature, citizenship education and political literacy have suggested be given from an early age. Some, thought political literacy should have taught at undergrad. However, these issues should teach from early age, also from simple to difficult, from a limited range to comprehensive range.
- This study conducted with pre-service teachers. A similar study can be conducted with different sample and study group.
- In order to determine the level of political literacy, quantitative researches can be demonstrated relationship between knowledge, disposition and skill. However, on multivariate and complex relations of political literacy, can be done with qualitative research.